

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької філології

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни

ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД

підготовки	бакалавра
спеціальності	035 Філологія
Освітньо-професійної програми	Мова і література (німецька). Переклад.

Луцьк 2021

Силабус навчальної дисципліни «Художній переклад» підготовки бакалавра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, за освітньо-професійною програмою «Мова і література (німецька). Переклад».

Розробник: Бондарчук О. Ю., старший викладач кафедри німецької філології, кандидат філологічних наук

**Силабус навчальної дисципліни затверджено
на засіданні кафедри німецької філології
протокол № 1 від 27 серпня 2021 р.**

Завідувач кафедри: (Застровська С. О.)

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки, 035 Філологія, Мова і література (німецька). Переклад. Бакалавр	Вибіркова навчальна дисципліна
Кількість годин / кредитів 120 / 4		Рік навчання: 2
		Семестр: 3, 4
		Лекції – 20 год.
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) – 40 год.
		Консультації – 8 год.
Мова навчання	Самостійна робота – 52 год.	
	Форма контролю: екзамен	
		<i>українська</i>

II. Інформація про викладача

Таблиця 2.

Прізвище, ім'я та по батькові	Науковий ступінь	Вчене звання	Посада	Контактна інформація
Бондарчук Олена Юріївна	кандидат філологічних наук	немає	старший викладач кафедри німецької філології	тел. +380 332 72 16 36 Bondarchuk.Olena@vnu.edu.ua

Дні занять згідно з [розкладом](#)

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Силабус навчальної дисципліни «Художній переклад» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія «Мова і література (німецька). Переклад». Запропонований курс вивчається у третьому та четвертому семестрах та входить до переліку нормативних навчальних дисциплін на другому курсі.

Предметом вивчення курсу є різні жанри та стилі художньої літератури та їхні переклади на українську мову та навпаки, а також їхні структурні та стилістичні особливості та способи перекладу.

Пререквізити курсу передбачають володіння базовими теоретичними знаннями із основ перекладознавства. До **постреквізитів курсу** відносимо розвиток компетентностей із дисциплін теорії та практики перекладу, а також із курсів «Основна іноземна мова», «Країнознавство», «Література німецькомовних країн», «Стилістика», «Лексикологія», тощо.

Мета і завдання навчальної дисципліни. Метою курсу «Художній переклад» є поглиблення знань студентів із перекладознавства та набуття ними нових компетентностей. Відповідно до цього завдання курсу полягають у вивченні теоретичних засад та підходів до перекладу художніх творів, ознайомлення з принципами та методами художнього перекладу, спрямованого на передачу максимальної точності змісту та авторської інтенції твору-джерела, подальшому розвитку навичок художнього перекладу прозових та поетичних творів та аналізі творчого доробку українських перекладачів.

2. Результати навчання (компетентності).

Навчальний матеріал курсу спрямований на формування таких компетентностей:

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних і літературних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ФК11. Здатність до надання консультацій щодо дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК13. Здатність володіти екстралінгвальною компетентністю, тобто знаннями про побут, традиції та звичаї, економічні й географічні особливості, а також основні історичні факти німецькомовних країн.

ФК14. Здатність здійснювати письмовий та усний переклад різножанрових текстів із дотриманням лексичної, граматичної, синтаксичної і стилістичної еквівалентності та функціональної адекватності.

ФК15. Здатність володіти різними видами стратегій і методів для здійснення ефективної перекладацької діяльності та прийомами забезпечення якості перекладу (вчитування, редагування, зворотний переклад).

Запропонований освітній курс орієнтований на здобуття таких програмних результатів навчання:

ПРН1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, та вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН10. Знати норми державної та іноземних літературних мов та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ПРН14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН18. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН20. Усвідомлювати загальнолюдські й національні морально-духовні цінності для формування особистої відповідальної громадянської позиції і здатності діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики.

ПРН21. Забезпечувати лексичну, граматичну, синтаксичну і стилістичну еквівалентність та функціональну адекватність у процесі письмового та усного перекладу різножанрових текстів.

ПРН22. Послугуватися різними видами стратегій і методів для здійснення ефективної перекладацької діяльності та прийомами забезпечення якості перекладу (вчитування, редагування, зворотний переклад).

3. Структура навчальної дисципліни.

Опрацювання змістових модулів курсу передбачає активну участь студентів на лекціях та практичних заняттях. Самостійна робота є складовою частиною змістових модулів та передбачає самостійне опрацювання студентами певного матеріалу для підготовки до практичних занять. Консультації викладача дають змогу студенту отримати підтримку, якщо виникають труднощі в опрацюванні матеріалу або є необхідність відпрацювання пропущених занять. Консультації відбуваються на кафедрі німецької філології та в умовах карантину через електронну пошту або один із месенджерів. По закінченню курсу студенти матимуть портфоліо зі зразками перекладів текстів різних жанрів.

Таблиця 3.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма конгр. / Бали
Змістовий модуль 1. Художній переклад: основні засади.						
Тема 1. Теоретичні основи художнього перекладу. Теорія художнього перекладу як навчальна дисципліна. Предмет, об'єкт, мета художнього перекладу.		2	2	4	1	ДС+СЗ+Д / 5
Тема 2. Історія літературно-художнього перекладу в парі німецька та українська мови. Характерні ознаки художнього стилю. Види і жанри художніх творів.		2	4	6	1	ДС+СЗ+Д / 5
Змістовий модуль 2. Лексико-граматичні, синтаксичні та морфологічні особливості художнього перекладу.						
Тема 3. Лексико-граматичні проблеми художнього перекладу (фразеологізми, власні назви, безеквівалентна лексика, порівняння, діалектизми, історизми, професіоналізми). Спроби перекладу на прикладі прози.		4	8	8	1	ДС+СЗ+Д / 5
Тема 4. Морфологічні та синтаксичні особливості художнього перекладу. Типи речень. Порядок слів у реченні. Інверсія. Практика перекладу на прикладі прози.		2	6	8	1	ДС+СЗ+Д / 5
Всього за III семестр	60	10	20	26	4	
Змістовий модуль 3. Ідіостиль автора, роль перекладача та способи перекладу.						
Тема 5. Характерні ознаки художнього стилю. Функції художнього твору через призму завдань перекладача. Урахування ідіостилу автора та особистості перекладача у перекладацькій діяльності. Ідейна та образна структура художнього першотвору. Українські перекладачі на німецьку мову. Переклад поезії.		2	4	7	1	ДС+СЗ+Д / 5
Тема 6. Способи перекладу, що застосовуються у		2	6	7	1	ДС+СЗ+Д /

перекладі художнього твору (підрядковий, скоповий, реферативний, анотаційний переклад). Переклад- переспів, переклад-адаптація, транскрипція, транслітерація, калькування, пошук аналогій, пошук абсолютних та неповних еквівалентів, описовий переклад. Порівняльний аналіз тексту перекладу та його джерела. Переклад театрального твору.						5
Змістовий модуль 4.						
Тема 7. Рівні адекватності перекладу першотвору. Перекладацькі трансформації, застосовувані до перекладу текстів художніх творів: граматичні перестановки, заміни(структурні/функціональні), генералізація змісту, диференціація змісту, звуження, розширення, доповнення, опущення, компенсація. Переклад поезії.		4	6	8	1	ДС+СЗ+Д / 5
Тема 8. Переклад як творчість. Моделі перекладу. Еквівалентність та адекватність. Переклад фольклору.		2	4		1	ДС+СЗ+Д / 5
Всього за ІV семестр		10	20	26	4	
Усього годин / Балів	120	20	40	52	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, СЗ – семінарське заняття, Д – доповнення, Р – реферат, есе.

IV. Політика оцінювання

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється за п'ятибальною системою та включає оцінювання роботи студентів під час аудиторних занять за усні та письмові відповіді, написання різних видів завдань, за участь у дискусіях і обговореннях. Всього за поточне та підсумкове оцінювання студенти можуть отримати 100 балів, максимальна кількість балів обчислюється як середнє арифметичне всіх балів за усні та письмові відповіді на аудиторних заняттях (від 0 до 5 балів), при цьому середній бал множимо на коефіцієнт 8.

- Оцінка “відмінно” відповідає 5 балам за усні відповіді на аудиторних заняттях, написання письмових робіт і ставиться за широкі й системні знання теоретичного й практичного матеріалу курсу;

- Оцінка “добре” відповідає 4 балам за усні відповіді на аудиторних заняттях і написання письмових робіт і ставиться за хороші знання теоретичного й практичного матеріалу з курсу;

- Оцінка “задовільно” відповідає 3 балам за усні відповіді на аудиторних заняттях і написання письмових робіт і ставиться за базові знання теоретичного й практичного матеріалу з курсу;

- Оцінка “незадовільно” відповідає 0-2 балам за усні відповіді на аудиторних заняттях і написання письмових робіт і ставиться у випадку невиконання практичних завдань та незнання теоретичного матеріалу з курсу.

Основні види роботи та принципи організації поточного та підсумкового оцінювання розкриті у відповідному [Положенні ВНУ імені Лесі Українки](#).

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять є обов'язковим. Якщо студент не може бути присутнім на практичних заняттях, він має можливість працювати за індивідуальним планом.

Студентам можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#). Згідно встановленого порядку можуть бути визнаними результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю в цілому (але не більше 6 кредитів за навчальний рік), так і його окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачені цим силабусом.

Політика щодо академічної мобільності. Невід'ємною частиною вивчення іноземної мови та становлення кваліфікованого випускника вважаємо академічну мобільність, яка регулюється відповідним [Положенням про реалізацію права на академічну мобільність ВНУ імені Лесі Українки](#).

Політика щодо академічної доброчесності. [Кодекс академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки](#) передбачає самостійну, чесну та відповідальну роботу студента над поставленими завданнями. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності покладена як на викладачів, так і на здобувачів освіти, які в разі виявлення порушень академічної доброчесності несуть відповідальність.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Підготовка до практичних занять має бути вчасною. Якщо студент був відсутній на занятті з поважної причини (участь у конференції та конкурсах, академічна мобільність), він може здати семінар викладачу в індивідуальному режимі (коли викладач має години консультації на кафедрі німецької філології) або на його електронну скриньку. Дедлайном до кожного пропущеного практичного заняття вважається надсилання виконаних завдань практичного заняття на електронну скриньку викладача до початку наступного практичного заняття або їх здавання на консультації викладачу

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є екзамен. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, усні відповіді, письмові роботи, презентації, реферати, тощо та бали, отримані під час екзамену. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків

та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять.

Студент, який не набрав 60 балів, до дачі екзамену за відомістю №1 не допускається. Він отримує можливість перездачі екзамену викладачеві за відомістю №2, а також комісії (яка складається з кількох викладачів) за відомістю №3.

Перелік питань до екзамену:

III семестр

1. Теоретичні основи художнього перекладу. Предмет, об'єкт, мета художнього перекладу.
2. Історія літературно-художнього перекладу в парі німецька та українська мови.
3. Рівні та одиниці перекладу.
4. Орфоепічні аспекти перекладу.
5. Характерні ознаки художнього стилю.
6. Текст оригіналу: типи текстів.
7. Види і жанри художніх творів.
8. Лексико-граматичні особливості художнього перекладу.
9. Лексичні труднощі перекладу.
10. Лінгвістична рецепція тексту.
11. Принципи перекладознавчого аналізу художнього тексту.
12. Літературознавча інтерпретація.
13. Лінгвопоетичний аналіз.
14. Морфологія та синтаксис. Перекладознавчі аспекти.
15. Синтаксичні та морфологічні особливості художнього перекладу.
16. Лексико-граматичні проблеми художнього перекладу (фразеологізми, власні назви, безеквівалентна лексика, порівняння, діалектизми, історизми, професіоналізми).
17. Особливості та труднощі перекладу прози.
18. Типи речень. Порядок слів у реченні. Інверсія
19. Адекватність та еквівалентність.
20. Передача прагматичної інформації.
21. Переклад малих літературних жанрів.
22. Переклад великих літературних жанрів.
23. Відтворення часового простору та рис літературного напрямку у перекладі.
24. Скопос в перекладі.
25. Використання аналогових тестів при перекладі художнього твору.
26. Чинники неадекватності перекладу.
27. Фальшиві друзі перекладача.

IV семестр

28. Ідіостиль автора та шляхи його передачі.
29. Особистість перекладача та його роль в перекладі.
30. Характерні ознаки художнього стилю.
31. Функції художнього твору через призму завдань перекладача.
32. Урахування ідіостилу автора та особистості перекладача у перекладацькій діяльності.
33. Ідейна та образна структура художнього першотвору.
34. Українські перекладачі на німецьку мов.
35. Переклад поезії – вершина перекладацької майстерності.
36. Способи перекладу, що застосовуються у перекладі художнього твору (підрядковий, скоповий, реферативний, анотаційний переклад).
37. Переклад-переспів, переклад-адаптація, транскрипція, транслітерація як способи перекладу.
38. Калькування, пошук аналогій, пошук абсолютних та неповних еквівалентів як способи перекладу.
39. Описовий переклад.
40. Порівняльний аналіз тексту перекладу та його джерела.
41. Переклад театрального твору.
42. Рівні адекватності перекладу першотвору.
43. Перекладацькі трансформації, застосовувані до перекладу текстів художніх творів.
44. Перекладацькі трансформації: граматичні перестановки, заміни (структурні/функціональні), генералізація змісту, диференціація змісту.
45. Перекладацькі трансформації: звуження, розширення, доповнення, опущення, компенсація.
46. Переклад як творчість.
47. Моделі перекладу.
48. Переклад фольклору.

VI. Шкала оцінювання

Таблиця 4

Поточний контроль (макс = 40 балів)*				Підсумковий контроль (макс = 60 бал.)	Загальна к-сть балів
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ3	ЗМ4	екзамен	
5	5	5	5	60	100

*Для обчислення балу за поточне оцінювання в кінці семестру середній бал за всі змістові модулі і множиться на коефіцієнт 8, що в результаті становить максимум 40 балів.

100-бальна система оцінювання за шкалою ECTS наведена нижче у таблиці 5.

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Бондарчук О. Ю., Лисецька Н. Г. Концептуальний переклад : до питання трансферу культурно маркованих текстових елементів (німецька та українська мови). Актуальні питання іноземної філології : наук. журнал. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. № 13. С. 33-38.
2. Ейгер Г.В. Аспекты теории перевода и избранные поэтические переводы. К 90-летию со дня рождения доктора филологических наук профессора Генриха Вильгельмовича Ейгера : монография / сост., общ. ред. Л.С. Пихтовникова. Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2014. 244 с.
3. Іваницька М. Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах: монографія / Марія Іваницька. Чернівці: Книги – XXI, 2015. 607 с.
4. Зацний Ю. А. Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. Вінниця: Нова книга, 2010. 224 с.
5. Некряч Т. Є. Муки і радощі драматичного перекладу// Од слова путь верстаючи й до слова. Збірник на пошану Р.П.Зорівчак. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. С. 108–126.
6. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. 200 с.
7. Кияк Т. Р. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник / Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.
8. Кияк Т. Р. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т. Р. Кияк, О. Д. Огуй, А. М. Науменко. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
9. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства: підручник. Вінниця : Нова книга, 2008. 512 с.
10. Кудрявцева Н.С. Лінгвокогнітивний підхід до перекладу та поняття еквівалентності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019 № 43 том 5, С. 80–84.

11. Огуй О. Д. Актуальні проблеми німецько-українського перекладу. Чернівці: Рута, 2004. 256 с.
12. Щигло Л.В. Основи теорії та практики перекладу. Німецька мова : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2015. 214 с.
13. Stolze R. *Übersetzungstheorien. Eine Einführung.* 6., überarbeitete und erweiterte Auflage. Narr Verlag, 2011. 311 S.

Додаткова література:

14. Бондарчук О. Ю., Пасик Л. А., Рись Л. Ф. Особливості формування міжкультурної компетентності на заняттях із німецької мови. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 37. Том 1. с. 190 – 196. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-1-30>.
15. Кияк Т. Р. Міжкультурна комунікація, дискурс та переклад. Стил ь і переклад: збірник наукових праць, 2015. С. 85–91. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/akpif_2015_2_17.pdf
16. Кучер З. І. Практика перекладу. Німецька мова / З. І. Кучер, М. О. Орлова, Т. В. Редчиць. Вінниця : Нова книга, 2013. 504 с.
17. Koller, Werner. Linguistik und kulturelle Dimension der Übersetzung. In den 70er Jahren und heute // Thome, Gisela et al. (eds.): Kultur und Übersetzung. Methodologische Probleme des Kulturtransfers. Tübingen, 2002. S. 115–130.